

Додаток
до наказу облУОН
від -г/У.гК 2011р.
№ 032

Головний управління освіти і науки
О.Г.Верозубов

ПОЛОЖЕННЯ **про обласний етап Всеукраїнської експедиції** **учнівської та студентської молоді** **«Моя Батьківщина -Україна»**

1. Загальні положення

1.1. Всеукраїнська експедиція учнівської та студентської молоді «Моя Батьківщина - Україна» заснована Міністерством освіти і науки України і носить довгостроковий характер.

1.2. Експедиція проводиться з метою вдосконалення патріотичного та громадянського виховання підростаючого покоління на традиціях і звичаях народу України, формування гармонійно розвиненої особистості шляхом залучення молоді до активної діяльності з вивчення історичної та культурної спадщини, історії рідного краю, ознайомлення з природними, етнографічними та історичними заповідниками, пам'ятками та об'єктами заповідного фонду.

1.3. Основними завданнями експедиції є:

- виховання в учнівської та студентської молоді патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, духовних і культурних цінностей усіх націй і народів, які живуть в Україні;
- формування в учнівської та студентської молоді активної громадянської позиції;
- залучення молоді до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, географічних, етнографічних, історичних об'єктів та явищ соціального життя, а також до природоохоронної та дослідницької роботи;
- створення умов для оволодіння учнівською та студентською молоддю практичними навичками пошукової роботи, розширення напрямів краєзнавчих досліджень;
- задоволення потреб учнівської молоді у професійному самовизначенні відповідно до їх інтересів і здібностей;
- просвітницька діяльність.

2. Керівництво експедицією

2.1. Загальне керівництво II (обласним) етапом експедиції здійснює управління освіти і науки облдержадміністрації.

2.2. Організаційне та методичне забезпечення експедиції в Запорізькій області безпосередньо здійснюють: КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР (КЗ «ЗОЦКУМ» ЗОР) та КЗ «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» ЗОР (КЗ «ЗОЦЕНТУМ» ЗОР) відповідно до напрямів експедиції.

2.3. Загальне керівництво I етапом експедиції в районах (містах) області здійснюють органи управління освітою.

3. Учасники експедиції

3.1. До участі в експедиції запрошуються вихованці, учні, слухачі загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних навчальних закладів і студенти вищих навчальних закладів, а також дитячі громадські об'єднання та організації, клуби за місцем проживання тощо (далі - учасники).

3.2. За результатами експедиції щорічно та поетапно проводиться конкурс пошукових і науково-дослідницьких робіт:

I-й етап - у районах, містах (крім інтернатних закладів обласного підпорядкування, професійно-технічних і вищих навчальних закладів) - з січня по вересень;

II-й етап - обласний - жовтень-листопад;

III-й етап - всеукраїнський етап (фінал) конкурсу - грудень поточного року.

3.3. На конкурс можуть бути подані роботи, виконані колективно (пошукова група) або індивідуально.

4. Умови участі в експедиції

4.1. Для участі в експедиції учасниками проводиться пошукова, науково-дослідницька робота, збір емпіричних даних, фактичних матеріалів, статистичної інформації під час походів, експедицій, подорожей, а також під час відпочинку в таборах.

Експедиція проводиться за напрямками, зміст яких визначається цим Положенням.

4.2. *Напрями експедиції:*

«Живи, Земле»;

«Духовно-культурна спадщина мого роду»;

«Козацькому роду нема переводу»;

«Із батьківської криниці»;

«З попелу забуття»;

«Живи і возрадуйся, роде наш красний»;

«Славні імена земляків»;

«Заповідними стежками рідного краю»;
«Яблука з дідусявого саду»;
«Дарунки осіннього поля»;
«Барвистий світ тварин та птиці»;
«Кухлик меду»;
«Геологічними стежками України»;
«Географія рідного краю»;
«Рідного слова краса і співучість».

4.3. Зміст напрямів

4.3.1. «Живи, Земле»

У рамках напряму проводиться пошукова та науково-дослідницька робота щодо виявлення, вивчення та збереження природного та духовного багатства рідної землі; практична природоохоронна діяльність (участь у створенні екомережі як ефективного механізму збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, очищення і впорядкування водних джерел, малих річок, ставків, озер, їх берегів; виявлення та усунення джерел забруднення водних об'єктів; проведення протиерозійних практичних робіт для захисту ґрунтів від вітрової та водної ерозії, виявлення та усунення наслідків іригаційної діяльності людини; лісозбереження та лісовідновлення, створення об'єктів зеленого будівництва); просвітницька робота з енергозбереження (енергоефективність традиційних, відновлювальних, альтернативних джерел); відновлення історичної та культурної спадщини (рукописів і книг, природних, історичних та архітектурних пам'яток (замків і фортець, курганів і могильників, стоянок первісних людей і кочових племен).

4.3.2. «Духовна спадщина мого роду»

У рамках напряму проводяться дослідження духовних джерел українського народу (історія релігії, різноманіття вірувань в Україні, роль релігійних конфесій у державотворчих процесах нашого народу); вивчення взаємовідносин людини та суспільства, людини і держави, людини та церкви; роль і місце відбудованих, відроджених соборів і монастирів, ново-збудованих церков, каплиць у відродженні вікових моральних цінностей українців.

4.3.3. «Культурна спадщина мого народу»

У рамках напряму проводиться вивчення історії розвитку культури й мистецтва регіону. Учасники експедиції досліджують особливості розвитку літератури, образотворчого мистецтва, музики, архітектури, кіномистецтва тощо.

Пошуково-дослідницька робота спрямовується на збір матеріалів про видатних діячів культури та мистецтва регіону (їх творчий шлях, головні здобутки, вплив на розвиток культури регіону та України); про культурні традиції (запровадження регіональних традиційних свят: пісні, танцю, по-

езії, музики, мови). Учасники експедиції узагальнюють матеріали щодо розвитку музеїв, залів, виставок у регіоні та навчальних закладах.

Проводяться зустрічі з діячами культури та мистецтва, конференції, фестивалі, виставки, конкурси, свята різного рівня, на яких учасники матимуть можливість представити власні твори, здобутки творчих та сімейних колективів.

4.3.4. «Козацькому роду нема переводу»

У рамках напряму проводяться дослідження періоду козацької доби (перші козацькі поселення та укріплення, пам'ятні дати в історії козаччини, боротьба з іноземними поневолювачами, утворення Козацької Республіки, видатні особи цього періоду), побуту та традицій козацтва (козаки в повсякденному житті та у походах, їх зброя і військове спорядження, укріплення); відображення козацької доби в народній творчості (пісні, думи, легенди, приказки та прислів'я); вивчення історії бойового гопака.

Учасники експедиції зустрічаються із представниками козацьких організацій і беруть участь у походах козацькими шляхами.

4.3.5. «Із батьківської криниці»

У рамках напряму вивчаються традиційні свята, обряди, побутова культура, народні ремесла, народна творчість, медицина і педагогіка, народні ігри та забави, проводяться дослідження виникнення давніх музичних інструментів, історії зеленого будівництва, садово-паркового мистецтва та природокористування.

Робота може бути спрямована на вивчення діалектів рідного краю, створення етнографічних словників, запис легенд, дум тощо, вивчення місцевої літературної спадщини та сучасності, пропагування народної творчості (зокрема фольклорних свят і свят народних обрядів свого краю), створення дитячих, юнацьких і сімейних фольклорних колективів.

4.3.6. «З попелу забуття»

У рамках напряму проводяться дослідження сторінок історії України періоду Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років, інших знакових подій, пов'язаних з прагненням народу України до волі та незалежності, подій і розповідей очевидців про українців - учасників військових конфліктів ХХ-поч. ХХІ ст. (зокрема війни в Афганістані).

Учасники експедиції зустрічаються із свідками цих подій, записують їх спогади; відтворюють маловідомі та невідомі факти історії, місця боїв, імена їх учасників, місцезнаходження поховань людей, які загинули за рідну землю, вивчають документальні свідчення, впорядковують садиби ветеранів війни та праці, учасників визвольного руху, репресованих, вдів, дглядають могили патріотів України.

Учасники експедиції можуть досліджувати історично-публіцистичну спадщину з цього напряму, беруть участь у створенні книг пам'яті свого села, міста, району.

4.3.7. «Живи і возрадуйся, роде наш красний»

У рамках наряду проводяться дослідження родоводу видатних українців: вчених, письменників, діячів культури, державних і громадських діячів; створюються генеалогічні дерева, таблиці, родовідні розписи найвідоміших українців.

Учасники експедиції можуть, досліджувати свій родовід або окремі відомі родини.

4.3.8. «Славні імена земляків»

У рамках наряду проводяться дослідження видатних українців, які діяли за межами України, їх досягнення та відкриття.

Учасники експедиції збирають матеріали про славетних людей краю в архівах, державних музеях, громадських організаціях тощо; проводять зустрічі із старожилами, документують їх спогади, збирають ілюстрований та друкований матеріал про відомих співвітчизників; налагоджують тісні зв'язки з діаспорою з метою збору даних про видатних людей краю; інформують громадськість про проведення вищезгаданої дослідницько-пошукової роботи в ЗМІ.

4.3.9. «Заповідними стежками рідного краю»

У рамках наряду проводиться пошукова і науково-дослідницька робота щодо вивчення унікальних ландшафтів та природних об'єктів на території рідного краю: віковічних дерев, унікальних лісових насаджень, урочищ, балок, джерел, гірських скель, болотних масивів, цілинних степових ділянок тощо.

Учасники експедиції проводять просвітницьку роботу щодо економічної, рекреаційної цінності для здоров'я, екологічної, освітньої, наукової, індикаційної, естетичної, культурної цінності біорізноманіття, необхідності збереження та відтворення природи.

4.3.10. «Яблука з дідушевого саду»

У рамках наряду проводиться пошукова робота з виявлення у своїй місцевості плодових дерев-пам'яток природи, «панських», монастирських, хутірських садів, здійснюється їх картування, визначається породний і сортовий склад, описуються їх господарські цінності. При потребі проводять обрізку, формування крони, омолодження, лікування розломів крони, цементування дупел, підживлення органічними та мінеральними добривами, вирізають конкурентів, перекопують ґрунт під кроною, обгороджують.

Учасники експедиції можуть заготовляти живці та проводити перещеплення з метою збереження аборигенних сортів, а також опрацьовувати літературні джерела та архівні матеріали про стан садівництва у своїй місцевості в давні часи, проводити науково-практичні конференції.

4.3.11. «Дарунки осіннього поля»

У рамках напряму проводяться дослідження сортів і форм овочевих культур вітчизняної селекції, добре адаптованих до місцевих умов, стійких до шкочочинних хвороб та шкідників, генетично стабільних та високоврожайних для поповнення колекційного відділу навчально-дослідної земельної ділянки; збирають насіння та посадковий матеріал місцевих сортів, описують, фотографують і визначають рідкісні малопоширені рослини, вивчають різновиди рідкісних малопоширених рослин, нові екологічно-безпечні технології вирощування сільськогосподарської продукції та народні біологічні засоби захисту рослин.

Пошукові та науково-дослідницькі роботи супроводжуються відповідними додатками у формі таблиць, схем, малюнків, фотографій, а також зразків продукції, посадковим матеріалом, насінням тощо.

4.3.12. «Барвистий світ тварин та птиці»

У рамках напряму проводяться дослідження розвитку тваринницької галузі певного регіону: напрями галузі, типи господарств (присадибні, дрібні фермерські, великі комплекси) та історія їх створення, види та породи тварин.

У процесі пошукової та науково-дослідницької роботи вивчаються історія виникнення місцевих порід тварин, організація роботи сучасних тваринницьких господарств, їх досвід роботи, складається каталог аборигенних і сучасних порід сільськогосподарських тварин та птиці, проводиться моніторинг чисельності того чи іншого виду, визначається домінуючий напрямок тваринництва в регіоні.

4.3.13. «Кухлик меду»

У рамках напряму проводяться дослідження історії розвитку бджільництва певного регіону України, вивчаються біографія вчених і практиків, їх внесок у розвиток галузі, традиції використання різних систем вуликів у даній місцевості, на які складаються характеристики (будова, розміри, принципи використання), кормова база бджільництва; різноманіття продуктів бджільництва, а також їх застосування.

Учасники експедиції записують байки, гуморески, вірші, загадки, прислів'я, казки, повір'я, прикмети (на основі яких складають народний календар пасічника), традиційні кулінарні рецепти приготування страв, напоїв, народних лікарських засобів з використанням продуктів бджільництва. Форма звітності: фотоальбом медоносних рослин даної місцевості, записи усної народної творчості, народний календар пасічника.

4.3.14. «Геологічними стежками України»

У рамках напряму проводяться дослідження певної місцевості за темами: природні геологічні пам'ятки регіону; родовища корисних копалин, кар'єрів будівельних матеріалів; нафтові та газові родовища; гірські породи, що використовуються в будівництві та оздобленні пам'ятників; небез-

печні геологічні процеси в умовах техногенезу; водні ресурси та їх використання в області, районі, населеному пункті; сучасні геоморфологічні процеси на території області, району, населеного пункту. Допускається й інша тематика для дослідження, обрана самостійно.

У пошуковій і науково-дослідницькій роботі відображається зв'язок геології з природничо-історичними науками (зокрема геології з географією - ландшафтознавством, кліматологією, гідрологією, гляціологією, океанографією у пізнанні різних геологічних процесів, які відбуваються на поверхні Землі), використання новітніх досягнень і методів фундаментальних наук (математика, фізика, хімія, біологія).

Учасники експедиції збирають колекції мінералів, гірських порід, палеонтологічних решток.

4.3.15. «Географія рідного краю»

У рамках напряму вивчається природа рідного краю, виявляються, обліковуються пам'ятки природи, досліджуються природні ресурси, унікальні ландшафти певного регіону України.

Учасники експедиції проводять дослідження природного середовища з урахуванням антропогенних змін, окреслюючи проблеми раціонального природокористування і охорони природи, описують територіальні особливості розміщення промислового виробництва, сільського господарства, населення, транспорту тощо.

4.3.16. «Рідного слова краса і співучість»

У рамках напряму досліджуються питання діалектології та ономастики. Учасники експедиції вивчають діалектичну мову, її просторову варіативність і територіальну диференціацію, історію формування мовно-територіальних утворень і окремих мовних явищ, співвідношення і взаємодію з іншими формами існування мови етносу - літературною, просторіччям, соціальними діалектами. Учасники досліджують будь-які власні імена (власні імена географічних об'єктів, імена людей, тварин тощо), історію і закономірності їх виникнення, розвитку, функціонування, поширення й структуру власних імен у мові і мовленні, в літературній та діалектній сферах.

5. Вимоги до оформлення пошукових і науково-дослідницьких робіт

5.1. Мова виконання пошукових і науково-дослідницьких робіт визначається Конституцією України й відповідним законом України.

5.2. Роботи подаються в друкованому вигляді та на електронних носіях (документ МІСГ080Й Шоггі, шрифт Тіше8 Котап - 14 рі, інтервал - 1,5 у форматі КТР: «зберегти як: текст в форматі КТР» на СБ-К/КШ чи БУБ-К/КШ) обсягом до 15 друкованих сторінок разом з додатками. На електронних носіях ілюстрації та фотографії, що використовуються в роботі, подаються додатково в файлах формату IPO чи TIER. Також до робо-

ти можуть бути надані фотографії, малюнки, фотокопії, вироби тощо розміром 13 x 18 см або формату А4 і відеоматеріали.

На титульній сторінці зазначаються назва регіону, тема науково-практичної роботи та рік виконання.

На другій сторінці зазначаються назва колективу (пошукової групи), прізвище, ім'я та по батькові керівника або керівників пошукової групи, наукових консультантів (у разі їх наявності), місця їх роботи та номери телефонів, списки учасників групи із зазначенням місця їх навчання.

Пошукові та науково-дослідницькі роботи не рецензуються і не повертаються.

6. Підбиття підсумків конкурсу пошукових і науково-дослідницьких робіт та нагородження

6.1. Підсумки конкурсу проводяться щорічно на кожному етапі.

Для участі у II обласному етапі пошукові та науково-дослідницькі роботи переможців I етапу, що відповідають вимогам цього Положення, надсилаються щороку, до 05 листопада, починаючи з 2011 року відповідно напрямів на адреси обласних позашкільних навчальних закладів:

6.1.1. **КЗ «ЗОЦКУМ» ЗОР** (69091, м. Запоріжжя, вул. Немировича-Данченка, 46-А).

Напрями:

«Духовно-культурна спадщина мого роду»;
«Козацькому роду нема переводу»;
«Із батьківської криниці»;
«З попелу забуття»;
«Живи і возрадуйся, роде наш красний»;
«Славні імена земляків»;
«Заповідними стежками рідного краю»;
«Геологічними стежками України»;
«Географія рідного краю»;
«Рідного слова краса і співучість»
«Живи, Земле» (у частині відновлення історичної та культурної спадщини)

6.1.2. **КЗ «ЗОЦЕНТУМ» ЗОР** (69068, м. Запоріжжя, вул. Чарівна, 11).

Напрями:

«Живи, Земле»;
«Яблука з дідусяного саду»;
«Дарунки осіннього поля»;
«Барвистий світ тварин та птиці»;
«Кухлик меду».

Також подається копія підсумкового наказу органів управління освітою про підсумки проведення I етапу експедиції(конкурсу), інформація

про проведення районних конференцій та експедиції на місцях з висновками, рекомендаціями та конкретними пропозиціями.

На підставі висновків журі кращі авторські колективи та автори нагороджуються грамотами та дипломами з кожного напрямку окремо.

За результатами розгляду матеріалів II етап конкурсу завершується проведенням обласних конференцій учнівської молоді «Мій рідний край» відповідно до напрямів за участю учасників експедиції, пошукові та науково-дослідницькі роботи яких визнані найкращими, але не більше п'яти робіт з кожного напрямку за викликом.

7. Фінансування

Проведення експедиції на місцях, нагородження кращих учасників I та II етапів здійснюється за рахунок місцевих бюджетних коштів та інших джерел фінансування згідно діючого законодавства.

8. Координатори напрямів експедиції:

8.1. Від КЗ «ЗОЦТКУМ» ЗОР -

Шелегеда В.І., заступник директора з навчально-виховної роботи;

Тел.: (061)224-24-71;

Факс: (061) 224-02-71;

Е-mail: kgaу_20сікит@икг.пе1:

20сікит.ис02.иа

69091, м. Запоріжжя, вул. Немировича-Данченка, 46-А.

8.2. Від КЗ «ЗОЦЕНТУМ» ЗОР -

Інденко Т.В., заступник директора з навчально-методичної роботи;

Тел.: (0612)65-46-56;

Е-mail: K220CEЖиM@икг.пеі

69068, м. Запоріжжя, вул. Чарівна, 11